

**Tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanishning
estetik va pedagogik ahamiyati**

Raxmonova Mahliyo Zoir qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limida milliy rang va naqshlardan foydalanishning estetik va pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. O'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish, estetik didni shakllantirish va milliy madaniy qadriyatlarni anglash yo'llari ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida milliy elementlarni integratsiyalashning samarali usullari taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, milliy rang, milliy naqsh, pedagogik yondashuv, ijodiy kompetensiya, estetik did

Tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanish o'quvchilarda estetik didni rivojlantirish va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Milliy naqshlar, ranglar va bezaklar o'quvchilarga nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki tarixiy va madaniy bilimlarni ham o'zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, milliy elementlarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi.

Hozirgi kunda pedagoglar innovatsion yondashuvlar, jumladan interaktiv mashg'ulotlar va multimediya resurslar yordamida milliy rang va naqshlardan foydalanishni dars jarayoniga samarali integratsiyalashga intilmoqdalar. Bu o'quvchilarda ijodiy fikrlash va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi, darsni yanada interaktiv va qiziqarli qiladi. Shu sababli, tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanish pedagogik jihatdan dolzarb va samarali hisoblanadi.

Tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanish o'quv jarayonini boyitish va o'quvchilarda estetik va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Milliy ranglar va naqshlar nafaqat vizual didni rivojlantiradi, balki o'quvchilarga o'z milliy madaniyati va tarixiy merosini chuqurroq anglash imkonini beradi. Shu bilan birga, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish darslarni interaktiv, qiziqarli va ijodiy jihatdan boy qiladi.

Milliy ranglar va naqshlar o'quvchilarda vizual tafakkur, kompozitsiya tushunchalari va rang uyg'unligini rivojlantiradi. Masalan, milliy ornamentlar va ranglar orqali o'quvchilar shakllar, chiziqlar, ritm va geometrik nisbatlarni idrok etishni

o'rganadi. Rang kontrasti va uyg'unligini tahlil qilish orqali estetik qarash va ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu tarzda o'quvchilar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy va mantiqiy yondashuvni ham rivojlantiradi.

Milliy rang va naqshlardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalari samarali rivojlantiriladi. Masalan, o'quvchilarga milliy naqshlar asosida shaxsiy kompozitsiyalar yaratish topshirig'i berilishi mumkin. Bu jarayonda ular rang uyg'unligi, shakl va kompozitsiya bilan eksperiment olib boradi, ijodiy fikrlash va mantiqiy yechimlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar milliy naqshlarni zamonaviy san'at uslublari bilan uyg'unlashtirish orqali innovatsion yechimlar yaratadi, yangi dizayn elementlarini o'z ishlariga kiritadi.

Pedagogik jihatdan milliy rang va naqshlarni integratsiyalash bir nechta samarali usullar orqali amalga oshiriladi. Birinchi usul – vizual materiallardan foydalanish. O'quvchilarga milliy naqshlar, ranglar va bezaklarni rasmlar, fotosuratlar yoki real ob'ektlar orqali ko'rsatish darslarni qiziqarli qiladi va diqqatni jamlashga rag'batlantiradi. Ikkinchi usul – ijodiy loyihalar. O'quvchilarga milliy rang va naqshlar asosida shaxsiy kompozitsiyalar yaratish topshiriladi. Ular rang va shakllar bilan eksperiment olib boradi va shaxsiy ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Uchinchi usul – taqqoslash va tahlil. Milliy rang va naqshlarni zamonaviy san'at bilan solishtirish orqali o'quvchilar estetik qarash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. To'rtinchi usul – interaktiv mashg'ulotlar. Muzeylar, san'at galereyalari yoki onlayn resurslar orqali milliy san'at namunalarini yaqindan o'rganish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida milliy rang va naqshlardan foydalanish samaradorligi yanada oshiriladi. Masalan, flipped classroom (aylanma sinf) usulida o'quvchilar milliy rang va naqshlarni oldindan o'rganadi, darsda esa tahlil va ijodiy ishlarda qo'llaydi. Bu o'quvchilarda mustaqil o'rganish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, multimediya resurslar, video va 3D modellardan foydalanish o'quvchilarga milliy naqsh va ranglarni vizual tarzda o'rganish imkonini yaratadi.

Pedagoglar o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olgan holda differensial yondashuvni qo'llashlari muhimdir. Ba'zi o'quvchilar naqsh chizish va rang uyg'unligini tadqiq qilishga, boshqalari esa kompozitsiya va dizayn bilan eksperimentlar qilishga e'tibor qaratadi. Shu tarzda darslar har bir o'quvchining ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Differensial yondashuv o'quvchilarning qiziqishlari va individual iqtidorini hisobga olib samarali darslarni tashkil etishga yordam beradi.

Umuman olganda, tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanish o'quvchilarning estetik, ijodiy va madaniy rivojlanishini ta'minlaydi. Milliy rang va naqshlarni samarali integratsiyalash darslarni interaktiv, qiziqarli va ijodiy jihatdan boy qiladi. Shu sababli pedagoglar darslarda milliy rang va naqshlarni tizimli va samarali qo'llashni ustuvor vazifa sifatida belgilashlari lozim.

Tasviriy san'at darslarida milliy rang va naqshlardan foydalanish o'quvchilarda estetik didni rivojlantirish, ijodiy fikrlashni shakllantirish va milliy madaniyatni chuqurroq anglash imkonini beradi. Milliy rang va naqshlar orqali o'quvchilar vizual tafakkur, rang uyg'unligi va kompozitsiya tushunchalarini rivojlantiradi, shaxsiy ijodiy ishlarida mustaqil eksperimentlar olib boradi. Pedagogik yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalar yordamida milliy elementlarni integratsiyalash darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi. Shu sababli, tasviriy san'at ta'limida milliy rang va naqshlardan foydalanish pedagogik innovatsiya sifatida qaralishi va tizimli ravishda rivojlantirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. (2017). Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности. *Педагогическое образование и наука*, (2), 109-110.
2. Shavdirov, S. A. (2017). Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. *Eastern European Scientific Journal*, (1), 131-134.
3. Shovdirov, S. (2024). Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region. *E3S Web of Conferences*, 587, 02016.
4. Shavdirov, S. (2025). Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology. *AIP Conference Proceedings*, 3268(1), 070035.
5. Шавдилов, С. А. (2017). Ўқувчиларда тасвирий саводхонликга оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари. *Современное образование (Узбекистан)*, (6), 15-21.
6. Shovdirov, S. A. (2024). Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari. *Inter education & global study*, (1), 8-14.
7. Ibraimov, X., & Shovdirov, S. (2023). Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and innovation*, 2(B10), 192-198.

8. Шавдиров, С. А. (2018). Изобразительному и прикладному искусству. *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*, 84-85.
9. Shovdirov, S. (2023). Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(12), 193-196.
10. Baymetov, B. B., & Shovdirov, S. A. (2023). Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. *International Journal on Integrated Education*, 4(3), 60-66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING